

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus II. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

FASCICULUS II.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 5. Genes. in quo describitur Genealogia, ætas, & mors
Adami atque Posterorum ejus, Pietas Enoch, ejusque translatio in
Paradisum.

N. 9. Considera I.

QUOD etsi Protoparens Adam & posterum ejus ad aliquot sæcula mortem fugerint, non minus tamen eam effugerint, quam infans aliquis, primam die vitæ suæ mortuus: in hoc enim incertarum rerum omnium theatro certius nihil, quam moriendum esse illis omnibus, quibus contigit nasci, nihilque reperiri humanum, quod non sit humanum. Stolidissimi igitur sumus, si inordinatam vitæ longævæ desiderio tenemur: dum constat, nos diutius vivendum mortem eludere nequaquam posse, sed tantum augere sarcinam peccatorum, quorum strictissimam rationem Judici Deo simus, reddituri. Nonne satius fuisset, mori nos infantes aut juvenes, dum majori ætate non majores in virtute, sed in assumpto peccandi habitu effecti sumus. O quomodo in senectute, quam assequi cupimus, cum ad extrema vitæ ventum fuerit, nos torquebunt tot dies sine fructu perditæ, tot occasiones bene merendi neglectæ, tot peccata nunquam satis per pœnitentiam expiata! tunc dicemus cum Sapiente c. 5. *transierunt omnia.* Transierunt ea, propter quæ exhaustimus vires corporis & animi, propter quæ tot subivimus pericula, tot devoravimus tædia, tot pertulimus incommoda, tot exantlavimus labores. Transierunt omnia & singula cum tanto dispendio, in ictu oculi, in momento & puncto temporis, & solum superest corpori sepulchrum, animæ verò æternitas, & hæc qualis? felix an infelix? optimè ad propositum nostrum canit vates regius Psal. 101. *Dies mei sicut umbra declinaverunt* Umbram prætervolantem vocat dies, non virtuosè impensos: ut enim umbra prætervolat, absque fructu; cum e contra sol lucens cum ingenti rerum omnium, quas excoquit, fructu prætervolat, ita proh dolor!
tot

tot menses, hebdomadas & dies cernemus aliquando sine ullo meritorum fructu nos transegisse, de quibus supersit nihil, nisi tristis memoria, tam malè perditì temporis, & reddendæ rationis strictissimo Judici. Exclamabimus ergo inter mille angustias cum S. Laurentio Justin. lib. de incend. amoris divin. c. 6. *O Domine Deus! vita mea quot tempora effluerunt, in quibus sine fructu vixi! coram te, quomodo subsistam? quomodo ad te potero levare faciem meam in illo magno & terribili examine quando enumerare jusseris omnes dies meos, quarens fructum in eis?*

Considera 2. Quam felix sit illorum hominum, ex hac mortali N. 10. vita transitus, qui justum Enoch imitati, per continuam divinæ præsentia memoriam coram Deo ambulant, à mundano consortio, si non corpore, saltem animò abstracti: hos vocat Gentium doctor *quasi morientes*: illorum enim mors non veræ mortis, sed dulcis somni & quietis nomen & omen habet, prout de piissima sorore sua, animam jamjam agente refert S. Greg. Nazianz. quòd gaudiò & jubilo plena exclamavit: *in pace in idipsum dormiam, & requiescam*, Psal. 4. & S. Hieronim. in Epitaphio Nepot. testatur: *latus erat Vultus Nepotiani, & universis circa se plorantibus ipse ridebat: intelligeres eum non emori, sed emigrare, mutare amicos non relinquere, & nonne ipsa Ecclesia mortem Justorum Natalem eorum vocat, quia protinus Paradiso nascuntur, cum moriantur Mundo: atque hinc etiam hortatur Sapiens Eccles. 1. v. 10. Modicum plora super mortuum, quoniam requievit. Quiescit herile ab immensis vitæ laboribus, eximitur à tentationibus, liberatur à pugnis, abstrahitur à peccandi occasionibus, à sensuum insidiis, à corporis doloribus, ab animæ passionibus, à malorum exemplis, à periculis æterni interitûs. Si vita Justorum est miserabilis ille carcer, qui animam, æternas delicias sitientem, à fonte divino retinet: mors carceris hujus vincula dissolvit, portas aperit, & liberum parat abitum. Si vita Justorum est peregrinatio quædam, in qua ambulare oportet vias, mille latronibus obsitas: mors est hujus viæ terminus, ut ait Petrus Blessensis vocans mortem Justorum peregrinationis terminum, finem miseriarum, laborum metam. Si vita Justorum demum est lacrymabile exilium, in quo degunt à Patria & amicis charissimis remoti, mors est exilii hujus eodem teste *limes, janua Patria, nativitas Vita, principium Beatitudinis, primitia Præmiorum*. Quare ò Christiana anima! si vitam longiorem cupis vivere, ita vivas, ut à vanitatibus hujus Mundi per vitam virtuo-*

sam & rerum coelestium contemplativam cum justo Enoch abstractus esse videaris.

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 6. lib. Genesis, in quo describitur scdissima hominum, Veneri Servientium malitia.

N. II. *Considera 1.* **Q**UOD homines, qui ob insignem Virtutem & Pietatem *Filiorum Dei* nomen fuerant assecuti, & quibus ad vitia trahendis totus Orcus non suffecerat, incautò mulierum aspectu eò libidinis æstu exarserint: ut ex filiis Dei in filios hominum; imò in brutalium Voluptatum mancipia degenerarint, rati licere, quod lubeat. Vide ergo ô Christiane! quàm temerè tu fidas oculis tuis, dum per tot comptas mulierum facies, aut alia ad Venerem allicientia objecta vagaris? *quàm pura est pupilla oculi, tam pura est Christiani hominis vita, Salvianò teste lib. 3. de gubernat. Dei; non alloquiò æstua-vère Senes illi Danielis 13. Sed merò aspectu, qui tamen Judices erant, leges volvebant, stipabantur lictoribus, pœnas peccantibus infligebant: Sed tantum terroris apparatus decepti oculi deriserunt. Vi-de ergo, ne curiosè videas: nam si ita videris, nec muneris tui officii-que amplitudo, nec matronæ pudor, nec flagitii dedecus, nec atatis veneranda canities, nec securis ipsa, tuo capiti impendens, poterunt te à scelere abstertere. Quod magnes est ferrò, hoc est objectum Veneris oculo. Utinam Samson paulò maturius caligasset, ait Oliva lib. 1. stromat. nec pudore caruisset, nec libertate. Sed cecitate Sanctior fortiorque, quando Liliium reparare non poterat, rosas saltem suo inserit sepulchro, hostium sanguine purpuratas. Diogenes advertens: Olympionicem quendam fixis oculis scortum formosissimum intueri: Ecce! inquit, ut aries Martius à puella publica obtortò collò vinctus abducitur. Laert. lib. 6. miraberis forsàn Christiane Lector: quòd Propheta regius peccati pœnitens, in solos oculos animadvertat, exclamans Psal. 118. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt Legem tuam. Quasi verò nullâ aliâ corporis sui parte peccarit adulter iste? at mirari desine, dum audis solos oculos primam adulterio dedisse causam: unicum videre, jam concupiscere fuit mulierem visam. Luant ergò soli oculi, tanquam primi, turpitudinis suggestores, impuri amoris favillæ,*

flagi-

flagitii incitamenta. Aeterna Patris Sapiaentia Christus Dominus totò vitæ suæ decursu quatuor dumtaxat vicibûs oculos sublevâsse dicitur. Primò in Monte, ubi tam celebrî Sermone, de octo Beatitudinibus habitò, suos recreavit discipulos. Secundò, quando Lazarum è sepulchro iussit vivum resurgere. Tertiò in Cœna, quando corpus suum in escam dedit, sumendum à discipulis; quartò demum, quando hominum, se sequentium multitudinem pane in deserto pavit. Deus bone! oculis impeccabilibus tantum injicitur frænum, ut intra tot annorum spatium illis quatuor tantum vicibûs fiat copia, sursum sese erigendi; quam rationem reddes huic tremendo Judici, quando ante oculos ejus aliquando positus, de centenis oculorum tuorum curiositatibus, unâ quandoque die commissis, examinaberis?

Considera 2. Quòd sicut Deus ad delendam omnem carnem paravit vindices aquas, ita quilibet homo ad extinguendas concupiscentias propriæ carnis uti debeat aquis, per quas moraliter abstinentia quotidiani victûs denotatur: sine Bacco enim & Cerere citò friget Venus. Pessimè igitur agis Christiane, si nimium cibi & potûs tuo corpori infundas, propriâ doctus experienciâ, verissimum esse effatum S. Ambrosii, lib. de pœnit. cap. 2. dicentis: *Libido pascitur conviviis, nutritur deliciis, ebrietate inflammatur.* Non tam inordinatè currus à furentibus equis excussò aurigâ abripitur, neque navis amissò gubernaculò à sævis procellarum incurfibus tam miserè dissipatur, quàm ebriorum animi à victûs intemperantia divexantur. N. 12.

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 7. Lib. Genes. in quo describitur animalium in Arcam introitus, diluvii incrementum ejusdemque effectus.

Considera 1. Quòd ab eo momento, quò Protoparentes nostri comedendò vetitum pomum, transgressi fuere divinum Præceptum, corpus & animam hominis ceu Arcam ingressæ sint variorum bestiarum, carnales videlicet & brutales passiones & appetitus, *Luxuria, gula, iracundia, invidia &c.* quas bestias proh dolor! quilibet totâ vitâ non expellet. Ut tamen instar justî Noë ab illis securus sit, nulum spirituale damnum passurus: hinc oportet, eas per austeram mortificationem. N. 13.

tificationem sensuum, suis velut caveis semper inclusas tenere: qui enim teste S. Ambrosio lib. 3. de Virginit. dominari nescit suis cupiditatibus, quasi equus raptatur indomitus, volvitur, obteritur, laniatur, affligitur. Sciebat hoc S. Macarius Alexand. qui, ut refert Palladius totò Septenniò nil præter cruda olera vel humectata legumina ciborum locò sumpsit, totis viginti diebùs tectum non ingressus, etsi æstu arderet, aut algore rigeret: ad se mortificandum solitus, duorum modiorum sportam arenâ plenam portare per desertum. Sciebat hoc S. Domna, quæ, ut scribit Surius in Decembri, ex lectione epistolarum S. Pauli ad Christianam fidem conversa, tantò ardore mortificandi corporis accensa est: ut vestibùs & thesauris omnibùs in pauperes erogatis, solum aridò pane deinceps viveret, semel in die comedens, storeâ lecti locò usa. Sciebant hoc innumeri utriusque sexùs fideles: atque hinc ad diversa mortificationis arma confugerant, quibùs passiones suas retinerent in officio. Quin & Ethnici, rationi debitum ut conservarent Dominium, strictissimæ mortificationi studuere: Diogenes enim herbis & crudis carnibùs vescabatur, indutus abjectam vestem, habensque dolium locò domùs. Nil refero de Catonibus, quorum major nunquam pro cibo habuit cibos coctos, nunquam rhedâ vectus est, etsi prætoriò fungeretur officiò. Minor verò etiam sine calceis exivit domò, & aliis equitantibùs pedes agebat iter, cælo perfrigido nudum exponens caput. Horum exempla si potiùs admiranda, quàm imitanda tibi credis, utique id saltem poteris, ut de superfluo potu quandoque tibi subtrahas, de nimia loquacitate removeas linguam, gulæ delicatiores deneges cibos, oculos à curiosis aspectibus coerceas, manus à palpandis mollioribus rebus retineas, appetitui illecebrosum subtrahas objectum, aut ipsummet appetitum avellendò, aut contrariis compellendò, passiones inordinatæ ne exsurgant, prævenias, aut jam exortas in aliam partem flectas, ne rationem turbent, virtuti obstant, & in vitia te præcipitent.

N.14. *Considera 2.* Quòd licet bestiar, Arcam ingressæ, fuerint diversi, & quædam inter se summè contrarii humoris: nulla tamen ex illis alteri quidquam mali aut incommodi intulerit. Hæc verò concordia discordantium bestiarum videtur inter alias causas nata esse ex timore Dei, tam severè extra Arcam omnia punientis, ipsisque bestiis in Arca existentibus indito. Concludes inde: fortius frænum pro retinendis bestiis tuarum Passionum & appetituum, atque obtinendâ animi

animi tranquillitate inveniri non posse timore Dei. *Anchora cordis est pondus timoris* ait. S. Greg. Moral. lib. 6. c. 17. & *plerumque fluctu cogitationum quatitur, sed per disciplina sua vincula retinetur.* & S. Bernardus Serm. 44. super cant. assèrit: *In veritate didici, nihil aequè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam & conservandam, quam si omni tempore coram Deo inveniar non altum sapere, sed timere.* Unde, proh dolor! tot veræ fidei desertores, tot sectatores vitiorum, tot innocentium seductores effecti, nisi ex solius timoris divini absentia? hōc enim vel parum à mente abjectō, jam languere in divinis ardor, externi sensus laxiùs per quævis objecta vagari, occasiones peccandi contemni, quin & quæri cœperunt. Quid pluris, te ipsum in testem voca Christiane Lector. Planè si in te reperis vagos sensus, cogitationes dispersas, imaginatio- nes lubricas, affectiones insolentes & indomitas, turbatam rationem, inquietum animum, incompositos mores, & de his omnibus seriam rationem exigas? nōne comperisse, inde venisse, quod tantisper ab- fuerit fidelis custodia, timor Domini? *qui non vivit in timore,* ait S. Chrysof. Hēm. 15. ad popul. *rectè illum agere non est facile, sicut vicissim cum timore agentem impossibile est, peccare.*

Doctrina 4.

Desumpta ex cap. 8. lib. Genesis, in quo describitur Diluvii imminutio, cor- vi & columba ad explorandum emissio.

Considera. **B**ona opera, quæ Christianus homo in statu Gratia con- N. 15.
stitutus peragit, instar Noë conservari, atque retineri in memoria Dei: adeò, ut quamvis talis homo in diluvium peccati mortalis per humanam fragilitatem labatur; ea tamen opera, olim à Deo grati habitata, adhuc integra remaneant, mortificata quidem eò usque, donec columba gemens per sinceram & dolorosam peccati confessionem emissa, redeat cum oliva gratia, atque opera illa, ad tempus aliquot inclusa & mortificata exire jubeat, ad cultum Deo præstandum: Sicut enim cervi pristinas revocant vires, si aquis immergere se valeant, ita lapsi in via iniquitatis per lacrymas pœnitentia antiqua repetunt merita, & ad nova sese disponunt. Hinc merito exclamat S. Chrysof. Serm. de Pœnit. *O Pœnitentia! Misericordia Mater & Magistra virtutum, magna opera tua, quibus reos resolvis, ac re-*
B 3 ficis

scis delinquentes, lapsos relevas, recreas desperatos &c. Abbas Elias octoginta annorum senex : cum plurimos eorum maximæ impendisset Sanctitati, tandem rogatus à quadam muliere, ut sibi sitienti potum aquæ frigidæ præberet, ejus aspectu tam turpi ardore incensus est, ut relictâ cellâ Celoque abeuntem quæreret mulierem, carnale commercium cum ea habiturus : Sed celerî passu ad exitium properanti adfuit angelus, qui eum ad fossam ossibus mortuorum repletam deducens, ait : *Va generi humano, quod talia amat, & propter ea Deum deserit.* Quibus auditis deliquium passus, corruit, paulò post ab Angelo confortatus cellam repetiit, scædumque propositum ridigissimâ expians pœnitentiâ, non tantum priora revocavit merita, sed nova obtinuit, longè sanctior factus, quàm fuerat ante. Planè sicut equus generosior, qui in via cespitavit, ocius assurgens, dispendium celeritate compensat, ita, qui peccandò lapsus, per pœnitentiam se erigit, fervore suò præcedentem compensat culpam, alacrior currens viam mandatorum Dei. Petrus antequam plangeret, cecidit; post planctum in universalis Ecclesiæ Pastorem assumitur, factus inde, omnibus regendis sufficiens, qui antea se regendo par non erat; hæud secus de Maria Magdalena asserit Joannes Chrysof. eam non solum pœnitentiæ lacrymâs adeundem se reduxisse statum, in quo ante peccatum vixerat, sed quasi immensis meritis eum transcendisse, ipsas Virgines castitate & puritate superantem. Verba ipsius sunt Homil. 8. in Matth. *Ille in Evangelio meretrix, incredibili in Christum amore succensa, & à maximis sordibus peccatorum largissimò lacrymarum fonte purgata, Virgines, quoque ipsas honestate superabat &c.*

N.16. *Considera 2.* Per corvum ex Arca emissum, & non redeuntem, priusquam aquæ siccatae forent, intelligi posse eos homines, qui Deo vocante Arcam strictioris vitæ ingressi quidem sunt, ut hujus mundi Diluvium, ad æternos ignes sibi immensos homines trahens, tuti pertransirent: at cum vix curiositate ducti se non nihil incautius effuderunt super res terrenas, ab iisdem attracti retinentur, & retardantur à reditu ad talem Arcam : suis passionibus imposterum magis, quàm Deo & Saluti animæ inservituri. Hoc clarissimè perspectum habens Vates regius hortatur : *averte oculos tuos, ne videant Vanitatem.* Psal. 118. *Æstimat enim, fieri non posse, ut quis non captivetur ab illicitis Mundi deliciis, qui oculos vel à longè tantum ad ea converterit: atque hinc Deus non fugere tantummodò Mundum, sed penitus*

nitus ejusdem nos oblivisci vult : *Obliviscere populum tuum , & domum Patris tui.* Psal. 44. Ne videlicet sola temporalium rerum recordatio sequiori quodam affectu animum imbueret , & ulteriori talium cogitatu à celestibus abstraheret. Claudere oculos non magnæ difficultatis opus : at apertis oculis , & ad videndum benè dispositis non videre , & à visis objectis non moveri , non percelli , non abripi , vix non impossibile est. Hac de causa Samuelem electi Populi aliquando futurum Judicem , à paternis avulsum laribus , sacra inter Templi Solymæi claustra quasi in solitudine , mente à mundanis rebus penitus abstractâ , voluit etiamnum juvenem educari Deus. Illum pariter , quò inter natos mulierum non surrexit major , mundo velut extorrem , in deserti antris nutriri voluit , ne ullus voluptati ad hunc sibi dicatum puerum pateret accessus : quin imò Sanctissimam Matrem suam , trium annorum tunc temporis puellulam , in Templo voluit collocari , ut sic in arctissimo propugnaculo custodita , nec minimam Mundo sui copiam faceret.

FASCICULUS III.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 9. lib. Genes. in quo describitur Noëmi exitus ex Arca & Sacrificium, Dei Benedictio, ebrietas Noë &c. Omittitur 10. Caput, quia meris constat Nominibus propriis.

Considera I.

QUAM largam benedictionem Deus impertiatur illis *N.17.* hominibus , qui per religiosæ vitæ Sacrificia seque cum Noë divinis consecrant Servitiis : crescunt illi copiosa virtutum prole , & Virga timoris Dei dominantur in omnia animalia sensualium appetituum. *Videmur, ait Origenes Homil. 8. in Genes. quidem Deo negotiari , sed nobis cedunt negotiationis lucra. Videmur Deo offerre hostias, sed nobis quæ offerimus, redonantur : Deus enim nullus*